Број 187. У Новом Саду у недељу 25 августа 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Русију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

»Српски бан« — »Српски клуб«.

Чудно звуче и чудно одјекују речи, које исписасмо у наслову. Чудо, после оних загребачких нечувених дивљаштва, са којима је Хрватство достојно доказало, како је, на прагу 20. века, способно за културу и културни развој, — показало своју тваралачку моћ у очувању права и тековина ове „Мале Хрватске“, као подлоге и темеља за ону баснословну „Великохрватску“. — „Српски бан“ — „Српски клуб“, како ли су то лепе и звучне речи?! Не показују ли оне ону љубав према народу српском, према оном добром и племенитом народу, који је тог бана ево већ 19 година одржавао, и који је послао те „своје синке“ у сабор, „да га хране и ода зла бране“, послао да му штите и заштите веру и народност, да га помогну и да га подупру, да се одржи и развије и милом му и дичном Српству, које му је кроз векове давало моћи и снаге, да не клоне, да не падне, и које је вековима било штит и обрана, не само оних земаља, у којима он живљаше, и коју натапаше знојем вредних и радених руку својих; коју брањаше, и коју одбрани реком крви своје; које је било штит и обрана целе наше државе, па чак и остале културне Европе, у којој се од онда почео разносити и разлегати глас и слава јунаштва српског.

А бан? а клуб? Каква обмана! каква, управо, недостојна, бескрајња превара. Та не само, да ни за длаку не потпомогоше и не испунише оне праведне, оне на закону основане, јер из наше автономије извирује, оне баш по никога убитачне, никога не вређајуће „српске захтеве,“ већ не беху у стању, а сада су то још мање, да заштите Србину оно, што се у свакој правној и уставној држави сваком грађанину штитити и одбранити мора да заштите и одбране — личну и имовну сигурност његову.

Какав је то бан, какав је то врховни управитељ једне краљевине, какав је то намесник краљев у земљи који није кадар да очува и да сачува — живот и имање, оно све и сва и сваког човека, и сваке државе? Каква је то управа земаљска, где се закони не поштују, где само чиновништво под заштитом, на жалост, виших области, изиграва, изврће и гази закон? Каква је то управа, под којом од времена на време плане фанатизам оне „изображене“ и неизображене хрватске светине, која онда стане рушити, обарати и пљачкати српску муку, српску тековину; исмевати, понижавати и оскрвњивати српске светиње: цркву веру, школу и свако народно обиљежје српско? Каква је то управа, под којом се од времена на време почне пушити и прелевати крвца невиних српских грађана? Каква је то управа под којом један општ. начелник (нека је овде споменут Госпић) може некажњено да гази закон, да понижава, да дражи и да изазива велики део грађанства, може све то да чини са српским грађанима; може да омаловажава и наредбе самог управитеља земље — сигурно за то, што их и сам држи само за привидне („за опсениту простоту„)?

То је управа, то је режим бана грофа Хедерварског, бана, који је сам себи истакао за гесло: „закон ред и рад“. Али, — закон се гази, а не пуштује; реда нема у земљи никаквог, — ако, можда, господа која у Загребу ведре и облаче, не држе да су те повремене ерупције, револуције и анархије, неки „ред“, јер се редовно понављају; а рад? Не лежи ли дугогодишњи рад и мука српских трговаца, и других Срба грађана на улицама загребачким? Не налази ли се српска мучна зарада у цеповима, по кућама и по становима загребачким и околне руље и светине?

Ето, то је плод дугогодишње управе „бана — пацификатора“, управа „државника“ писменог кова, који је још пре 19 година преузео на себе племениту задаћу да умири духове, да постави земљу на темељ закона и реда, да подигне у тој земљи културу и радиност. А сада, после 19 година? Није ли све то и горе и грђе но у почетку тог „пацификаторског“ рада?

То је верна слика „српског бана“, слика његове толикогодишње управе, јер је овде само о управи његовој реч, а не о политици, а управа се у свакој модерној држави мора оснивати на закону, мора спровађати законе, не пак ћефове појединаца, мора штитити особу и иметак сваког грађанина. Па, пошто се он „тако опробао“ и показао као „изврстан“ управитељ земље, не можемо, да не кликнемо и ми — изнимно, али „по заслузи“ — као што му је увек клицала и кличе његова странка. са дичним „Српским клубом“ на челу: Живео „бан — пацификатор“. Живео „српски бан!“

Али, да! Треба нешто и о том клубу рећи, о тој нашој нади и узданици, о тој потпори и том ослонцу сваке наше народне жеље, сваке наше оправдане тежње. „И бан роди клуб, и клуб роди бана“; слободно се може тако рећи, јер — сада прелазимо на политичко поље. почем су и господа „клубаши“ и умни и опробани „политичари“.

„Српски бан“ је одмах код ступања свога на управу, пожелео, а богме, помало и заповедао, да Срби посланици не смеју бити за себе нека политична група, већ ма припадали владиној странци, да се морају са свим претопити у ту странку: једна странка, једнака права (за господу посланике, али не и за народ српски, који их је бирао и изабрао), и једнаке дужности. О, те дужности су тек од особитог значаја! Па да видите нису оне баш ни тако тешке; треба имати само „лако срце“, врло мало, или управо, ни мало љубави наспрам свога народа; треба слепо веровати политичким „обећањима“ светлога бана, те не треба разбијати себи главу, зашто тај „државник“ ни једно од тих својих, тако свечано даних обећања никад не испуњава, нити у томе реч своју одржава; треба као изабраник чисто српског среза (на пр. иришког), и као бивши, а и садањи посланик на нашем автономном сабору имати само смелости и образа па у загребачком сабору узвикнути: „шта ће нама Србима наше автономне школе, кад су комуналне боље“; треба — но па треба знати чинити још по неке и по неке политичне услуге, — пак зар су то за наше клубаше све неке тешке дужности? Ни дао Бог! Лако то њима иде од руке; тешко им је само квите потписивати, особито онима, који су и на пештанском државном сабору. Па да видите, нису те њихове дневнице и те станарине тако ни велике, и не одговарају ни приближно њиховом тако мучном а тако успешном политичком раду. Ал шта је то, када је сваки поједини од њих примио за ово 7 година — од првог оног дивљачког нападаја на српску цркву школу, кућу, на Српску Банку и т. д. у години 1895., за време самог краљевог боравка, пак до данашњих бруталности и вандализма, који су се одиграли „без икаквих свечаности“ — неких 56.000 круна? крваво су они то заслужили, „радећи и бринући се за народ“, крваво, али по народ, јер народна се сада мука отимала и пљачкала. Па, нису ли ти клубаши заслужни политичари? Зар им није дозволио „српски бан“, да могу основати и српски клуб за неостварене српских оправданих и на закону основаних жеља и захтева? Та отуда им је и име; име, којим се диче и поносе; име, које ће у историји овостраног Српства остати вечито омражено; име: „клубаш“.

Па, шта видимо сада, после тих опетованих, кроз пуна четир дана трајалих загребачких, хрватских дивљаштва? Видимо један потпун, један грозан фијаско политике, и, што је још жалосније и још грозније, и управе „бана пацификатора“ „српскога бана“, који не припусти ни једног Србина опозицијонара у тај његов сабор; видимо један још потпунији и још грознији фијаско „политике“, која лежи у тој речи „за народ српски“.

Па онда? У свакој другој уставној земљи морао би такав земљоуправитељ и такав политичар, какав је гроф Хедервари, одступити, одмах одступити; олуј јавнога мњења, огорчење јавности, ужас и страх од почињеног и кроз четир пуна дана тако рећи толерираног безакоња и насиља одпухнуо би тог и таквог „управитеља земље и народа“ у неповрат. А та наша „политичка“ странка на загребачком сабору, — тај наш дични „српски клуб“? Ликвидирала би она другде тај свој „узорни“ политички програм и рад, повукла би се она са попришта јавности и даљњег политичког делања, па би оставила чисто земљиште за оне, којима, по томе, народ — али не ограничен и не сузбијан у своме изборном праву — поклонио своје поверење, да га и збиља „ода зла брани“ и одбрани.

Тако би то другде било и морало наступити; али шта ће овде, код нас, у тим нашим „културним и напредним“ краљевинама наступити, то Бог зна. Но пошто ми немамо вере ни поверења ни у човечанску, а још мање у политичку мудрост и увиђавност тих „изабраника народа“, то им овако јасно, гласно и отворено довикујемо:

„Повуците се недостојни!“

Свесрб.

Др. Лаза Костић и „Змај“.

Као што видим, многи су већ добили и прочитали до сад наштампане табаке књиге: О др. Јови Јовановићу Змају, од Лазара Костића.

Нећу за сад да говорим о ономе, што је у тим табацима личнога. Хоћу да додирнем само оно што се тиче „Змаја“.

Др. Л. Костић страшно је љут данас на Змаја. Он тврди, да у др. Јовану Јовановићу живи славуј и — Змај. Што је год лепо у Јовановићевим песмама, то пева славуј. Ал је после дошао Змај, зацарио се и напослетку је прогутао умилног певача славуја. Славуј се склонио у шупљину Змајева зуба, те оданде још само по кад-кад запева...

Да, славуј лепо пева, чули смо. Ал шта ради Змај? Змај „пева и кука“ како: „већи гњечи, јачи тлачи“, како: „неправда јањце гања“, а горка жуч маче сања“.

И још вели др. Лаза Костић дословце ово: „Змај пева мачеве, бојеве, крв, куне неправду, тиране и издајице, а слави слободу, — њене борце и јунаке, њене жртве и прваке. Змај пева о политици.

Гете је негда рекао: »Ein politisch Lied, ein garstig Lied«.

Дакле као што видите: др. Лаза Костић не може да поднесе **данас** у Змајевим песмама што слави у њима слободу, њене борце и јунаке, њене жртве и прваке. А куне неправду, тиране и и з д а ј и ц е.

У два сам маха рекао **данас** и подвукао ту реч. Јер није тако увек мислио др. Лаза Костић о Змају. Било је, кад је др. Лаза Костић величао и славио баш то и тако певање, баш ту „борбу“, др Јована Јовановића Змаја.

1874 године била је прослава дваде сетпетогодишњег књижевног рада дра Јована Јовановића Змаја. Том згодом је изашао свечани број „Јавора“, (број 30) са ликом Змајевим, а одмах за тим свечани чланак од дра Лазе Костића. Наслов је томе чланку: „Д в а д е с е т и п е т г о д и н а п е в а њ а и б о р б е“. Дакле не само певања, него и б о р б е која лежи у том певању.

Тај је чланак јако занимљив и ево га доносимо реч по реч:

* * *

„У широкоме, дебеломе мору све-словенском има један повећи затон, једно валовито и стеновито језеро, врзиште добрих и злих вила, вила певачица и бродарица, ловиште многих „премудрих ловаца:“

То је језеро Српство.

Украј тога језера има једна школька, што је премудри ловци хоће непрестано да улове и расклопе, ал' им се сваки пут измакне, јер је језеро закрили својим валима:

Та је школька Нови Сад.

У тој школьци има један бисер, што га је школька с језером у заједничким боловима и милинама пре двадесет и пет година препородила:

Тај бисер је онај, који нам приказа „источни бисер“, Змај-Јован Јовановић, Киш.

Што је данас расклопила школька своје бисерородне капке?

Чини ми се, као да се смеши. Као да се смеши, гледајући многе рибе, многа рибија створења у језеру српства, како се ћутке, како се весело и лакомо јагме, да уђу у мреже или да прогутају удице, што су их премудри ловци по језеру понамештали Као да се смеши гледајући, како многи раци с увученим репом клизе натрашке, па као да ће рећи: „Зар ти раци то зар стари Раци?“

У таком једном осмејку родио се бисерак нашој школьци; таким се он осмејцима још и дан данас непрестано препорађа и дорађа, те бива „Змај,“ бива „Жижа.“

Или је можда већ и зато расклопила школька своја уста. да се види у њеним недрима сјајан бисер, да обасја све језеро чистотом свога зрака, што га је у себи скупио из језера, док је оно језеру сијало сунце кроз малу паведрину, па сад, кад се мрачни сутон спустио на валовиту пучину му, просипа скупљене зраке по тамну језеру, купи око себе виле певачице, те показује с њима заједно путе милом свом бродару, а заваркује „премудрога ловца“, што је ено на свом чуну запалио ватру, па вреба замахнутим оствама, да се налови језеровог неисцрпеног блага.

Варај га, школько бисерородицо!

Засењуј га, сјајни нам бисеру! Наведи га у кланце неуклањце, па после светли језеровим вилама певачицама, да му одпоје надгробну, а т е б и б е с м р т н и ц у!“

* * *

Као што видимо, негда се допадало др. Лази Костићу баш то, што се „бисер“ др Јована Јовановића препорађа, те бива „Змај“, бива „Жижа“.

Допадало му се, што „бисер“ Змај, купи око себе виле певачице, те показује с њима заједно путе милом свом бродару, а заваркује „премудрог ловца“. Оног премудрог ловца, што је понамештао мреже у језеру Српства, те лови многе рибе које се лакомо јагме, да уђу у мреже, или прогутају удице . . .

Тако Лаза Костић — пре! Данас је променуо мишљење. Зашто? Змај је остао стари, а Змајеве песме су остале непромењене, али се променуо др. Лаза Костић. Да је и он остао с т а р и, тешко би било протумачити овај нов суд.

Ал овако?! — Др. Лаза Костић постаде временом један од оних рака, који „увученим репом клизе натрашке . . .“ Он је лакомо ушао у мрежу премудрих ловаца, па је напослетку и сам постао „премудри ловац“. Па како да му се и данас допада „Змај“, који слави слободу, њене борце и јунаке, њене жртве и прваке. А куне неправду, тиране и — и з д а ј и ц е.

Али: — Ein politisch Lied, ein garstig Lied!

Јест, то је казао Гете! Али не као песник, него као дворски саветник, п у з а в а ц. То је казао онај Гете, који је обожавао Бонапарту, освојача своје домовине! То је казао Гете, који се удварао том Бонапарти, кад је Немачка стењала под ногама тираниновим. То је казао Гете, коме непристрасни Немци пребацују, да свој род није довољно љубио, да је у најтежим данима Прусије, био противан борби за ослобођење.

Змај је другог кова! Он љуби народ и слободу!

Др. Лаза Костић је обожавао баш ту страну Змајеву, док је и он (Лаза), био за народ и слободу.

А „рак, који с увученим репом клизи натрашке“, и који је већ давно био на чинији Георгија Бранковића, томе је дабогме ружна она песма, (ein garstig Lied), која куне неправду и издајице. —ша.

Разбојништво у Загребу

Из Загреба хоће да прекриле стране новине полузванични извештаји, који су н е и с т и н и т и. Пре свега хоће да докажу свету, да се није нигди пљачкало, с а м о р у ш и л о. Но и ово не стоји. Ми смо у прошлим бројевима „Заставе“ показали да се пљачкало Доносимо и у овом броју „Заставе“ извештај који то исто потврђује. — Даље се вели у тим полузваничним извештајима, да је „Н о в и Л и с т“, који излази у Р е ц и, осуђивао изгреде а наши се читаоци сећају, да смо ми доносили већ раније нека места из тога листа а нарочито ово: „Значајно је, да сви слојеви свиколици без разлике мишљења, одобравају нападе. На свачијим устима од најпростијег уличњака до најозбиљнијег научењака, нема него реч, пристајања: право им буди! До тога је морало доћи.“

У „Пештанском Лојду“ изјављује корпски командант загребачки барон Бертолс хајм, да није истина што је писао „Пештански Лојд“, да та војска није хтела да влада енергичније. А истина је, да је војска одговорила свему ономе, што су политички чиновници од ње тражили. Даље вели, да се војска држала са свим по прописима. — Све ово може бити тако. Али не разумемо те прописе, кад на једном месту војска пуца, чим на њу падне камичак, а на другом месту не реагира ни на читаву кишу од камења.

Да и не говоримо о томе, како је једно оделење војске мирно гледало, како се пљачка дућан а није се ни кренула. Нами је познат случај, кад је један врло угледан грађанин пришао поручику и питао: Ако Бога знате, како се ово може трпети? Поручик је само слегао раменима.

* * *

Да ли се пљачкало по Загребу. Пишу нам из Загреба 22. тек. месец: Јучер изнесох, што сам могао на брзу руку јавити и колико сам посматрао бијесну руљу, како плијени, роби, пали, уништава, цијепа.

Но данас дознадох за још нека пљачкања, која учинише »демонстранти« у својој патријотској ревности.

На Кукића, комисионара Српске Књижевне Задруге, навалила разбојничка банда ноћу од уторка на среду. Човек у очајању, слушајући тужан врисак и јаук жене и деце, зграби револвер, да се брани надајући се, да ће полиција чути прасак и долетети у помоћ. Но све беше узаман. Разбојници јурну на кућу, полупају прозоре, покидају све запреке и провале у стан Циљ им бејаше канцеларија и новац у канцеларији И заиста опљачкаше све и последњу пару однеше. — Да ово пљачкање није никака измишљотиња доказ је то, што је данас стигла комисија од Књижевне Задруге из Београда, да прегледају све на лицу места.

Осим тога опленили су вилу Дра Цекића. Клавир нису могли понети, но су га полупали. Човек се једва спасао у једном капутићу, а све друго је разнесено Да се је крало пљачкало доказ је то, што је ноћас један полицај нашао читаву гомилу покрадедних ствари у грму код старог колодвора. Читава стража пљачкаша чувала је ту гомилу покрадених ствари. Полицај је позвао војску. Војска је дошла и умало се не отвори борба. Један од пљачкаша трже нож и навали на једног војника. Но овај га обори кундаком на земљу.

Очекује се истрага.

Све чивутске и језуитске новине жале, што се оштетило приватно власништво. Но правдају срдбом, гњевом на увреде. Уједно доказују како се није крало и пљачкало. Покрекретачи ове демонстрације, — које међутима можете наћи у свима — без изнимке редакцијама застидеше се свога дела, жале и тако даље.

* * *

Ко је крив? Поводом загребачких разбојништва добијамо ове редове:

17. јула 1724. године у тадањој апсолутистичкој монархији Пруској а у источном делу њеном у вароши Торн-у, нападну Немци протестанти на католичке Пољаке и језуитски манастир у истој вароши и са каменицама и батинама поготову демолишу манастир. Једно ђаче из школе тог манастира убију, а многе ранише. Демонстрација је почела изјутра и трајала до 10 сати у вече, када је власти и војсци пошло за руком да неред угуши. И ако немачки историчари веле, да су католици и Пољаци изазвали Немце на ову демонстрацију, ипак је власт на тужбу и заузимање осталих католичких тадањих суверена морала повести најстрожију истрагу. И знате ко је на крају крајева био крив? — Месна, општинска — градска власт, која ја је вршећи полицијску службу у граду, доцне стигла на лице места и није за времена спречила напад на манастир и убиство ђака.

Суд је нашао у представника власти лабавост у вршењу дужности те је осудио: председника општине (градоначелника) са девет одборника градског већа на смрт, и њих десеторо су 7. децембра исте године погубљени мачем.

Тако је судио у чисто немачкој апсолутистичкој држави немачки суд и, ако је ова казна била и сувише драконска, ипак је била донекле и оправдана, бар у правцу према коме се кретала.

Видећемо да ли у Загребу неће проћи ова цела ствар олако и да ли ће власти и даље безбрижно гледати дивљачки атак.

Да ли ће имати кога да повуче на одговор оне, који до сад мирно гледају ову крваву драму. Vederemo!

(Оно је била освета за неправду, која је нанета — ј е з у и т а м а. То не треба заборавити. А ко се заузима за Србе православне вере?! — Пр. ур. „Заставе“).

* * *

Из **Загреба** добијамо ове редове:

„Кад су грађани српски тражили обрану од града, јер се је читав дан на сав глас говорило о спремљеним новим навалама, одговорено им је лаконички: Немамо снаге. Морамо штитити државне благајне и станове великодостојника у Горњем граду.

Откуда долази област, да одговори овако безбрижно? Зар ми нисмо сви равни? Зар нема у таким приликама првенство онај, чији је живот и имање у опасности. Зар то значи стајати под заштитом закона.

То дјела потврђују!

Све хрватско новинарство, почевши од „Хрватског Права“ до красних и велеумних „Народних Новина“, позивало је грађане свију мјеста на освету против Ср-

ба, али је одзив ипак морао сачекати импулс службеног органа, и онда се показати у читавој својој бриљантној манифестацији. Војништво, које је у последњим часовима призвано, фигурира у главним улицама, а покрај ње се разарају, долази послије готових злочинстава и — иде у потјеру.

Позитивно се може на темељу факта утврдити: није повод свему овоме „Србобранов“ чланак, није и не може бити, јер су садањи уротници пред четрнаест дана из градског поглаварства добавили податке о становима свију загребачких Срба. „Србобранов“ чланак, само је финта, (јер ако је тако страшан: што га не запленише?) а све је давно већ приправљено, зато је као систематски рад овако успео, (гладној су руљи обећане благајне „Српске Банке“ и богатих Срба грађана).

Питамо ми: гдје је било државно одвјетништво, кад су се онакви чланци хрватских новина пуштали у јавност, гдје је било, да није употријебило онако често на „Србобрану“ употребљавану клаузулу о буњењу? Има ли ичега, што би јасније стављало под оптужбу читаву владу као најцрњег сукривца у овој свирепости, има ли ичега, што би осим узајамности с изгредницима, могло растумачити затезање њено и одлагање одлучних мјера против провала, пљачке, убистава?

На нама је да одлучно затражимо задовољштину за увреде и злочинства, која су нанешена српском грађанству. Најенергичније треба да се тражи оптужба и демисија садањег јатака-режима и градске управе са провалницима, накнаду читаве штете и успоставу обранбене снаге, која ће ставити изван сваке сумње, сигурност иметка и живота грађанства. А може ли и сме ли даље остати и данашња влада?

* * *

Митинг у Београду. Читамо у београдским листовима: „Поводом вандалских нападаја на све што је српско у Загребу, намеравају грађани београдски да у недељу 25. о. м. после подне приреде митинг, на коме ће изјавити симпатије потиштеној и гоњеној браћи, и дати израза свом оправданом гнушању према нечовечном поступку Хрвата. Извештени смо, да ће на митингу овом имати активног учешћа наши први државници и највиђенији људи свих странака“.

* * *

Загреб 1. септембра. Састанак хрватских адвоката, који је био заказан за 7 и 8 септ. одгођен је.

* * *

Берлин 3. септембра. Сви овдашњи тако исто и провинцијални листови, доносе опширне извештаје о загребачким изгредима и најжешће осуђују напад на мирне, вредне и поштене Србе. Чуде се да се тако шта може десети у Аустро Угарској монархији и да ти изгреди тако дуго трају. О Хрватима се овде говори по заслузи и сваки се чуди њиховој дрскости простаклуку када суровим начином изазивају на пажњу целог света.

Вести из места и са стране

Повереница мајском сабору. Пишу на из Бегеча: Шаљем вам у препису извод из записника наше црквене општине, која је на ванредној скупштинској седници одушевљено и једнодушно решила повереницу мајском сабору. — Извод записника ванредне седнице црквено-школске скупштине срп. правосл. црквене општине у Бегечу, држане 15. августа 1902. год. Председник црквене општине Милан Ранков подноси предлог, да скупштинска седница изрече овогодишњем мајском спрском православном народно-црквеном сабору своју најтоплију захвалност на преданом и достојанственом раду његовом, поздрављајући донесене одлуке његове, као корисне и спасоносне за цркву и народ српски. Уједно предлаже, да скупштинска седница ова изрече већини саборској: радикалној странци, — као души рада мајског сабора — своје потпуно поверење. Решено је: Предлог председникова се једногласно и једнодушно у целини усваја с тим, да се ово решење, изводом записника скупштинске седнице, саопшти подпредседнику сабора господину Дру Ђури Красојевићу, ради даљег саопштења. Милан Ранков председник. Дафина Михајловић перовођа.

Одобравање. Читамо у београдском „Малом Журналу“: Чланак о др. Лази Костићу, који смо из „Заставе“ прештампали, наишао је на потпуно одобравање код све интелигенције српске, и сваки с гнушањем говори о гадном понашању Лазином“на спрам чика Јове, изражавајући своје симпатије Змају. — Ове нека је најбоља утеха за седога чика Јову Змаја, јер симпатије народне најбоље су сатисфакција за њ'.

Арнаутлук у Загребу. У идућим бројевима „Заставе“ почећемо да доносимо исцрпне чланке о Арнаутлуку у Загребу, који се догађали последњих дана. Чланке ће те написати одговорни уредник нашег листа г. Коста Брадваровић, који је био на лицу места, да види онај вандализам с рођеним очима и уверио се о њему. Наши читаоци ће тек тада видети, како су сви досадањи извештаји о том арнаутлуку били само бледа слика праве истине.

Војислављев споменик. Како београдски листови јављају, у последњој седници одбора девојака за подизање споменика пок. Војиславу Ј. Илићу, решено је тајним гласањем, да се израда споменика пок. Војислава повери скулптору Пешићу.

Српска штедионица у Осеку и Васа Муачевић. Чланови управног и надзорног одбора српске штедионице дали су изјаву у 175. бр. „Србобрана“ у којој веле: „Ми морамо изјавити...“ да Васа Муачевић не ради против српских задруга. Дакле имали смо право кад смо рекли да би Васа Муачевић по свој прилици радо експлоатисао штедионицу у браниковачку сврху. Споменута изјава је иначе нелогична, а хтело се с њоме доказати да Васа Муачевић не ради против српских задруга. У њој се прави овакав логичан закључак: Васа Муачевић је председник српске штедионице, дакле не ради против „српских задруга“!

На такав логичан закључак ми ћемо ово приметити. Васа Муачевић је председник српске штедионице, дакле не ради против те српске штедионице; Васа Муачевић уједно председава славонско-господарском друштву, које ради у корист несрпских вересијских удруга, тиме сузбија српске земљорадничке задруге. Закључак је дакле: Васа Муачевић седи на две столице.

Част господи која су потписала споменуту изјаву, али онај, који им је саставио изјаву, располаже — морском логиком.

„Српски Учитељски Конвикт у Новом Саду“ примио је у августу о. г. ове чланарине и прилоге: Милан Суботин из Чуруга уместо венца својој пок. сестри Софији Милошевој, рођ. Суботин из Мошорина прилог 10 К. — Илија Марковић, умиров. учитељ, члан оснивач, у име чланарине 10 К. — Јелена Фрање Бенка, апотекара у Земуну, члан потпомагач, у име целе чланарине 100 К. — Алекса Пантић из Кучева, члан потпомагач, у име чланарине 100 К. — Миша Јовановић трговац у Вел. Кикинди поклонио обвезницу бр. 942. од 10 К. — На свима овим прилозима захваљује Управа Српског Учитељског Конвикта у Новом Саду.

Позоришни пољубац. Дуго нерешено питање да ли да се од песника прописани пољупци на позорници „заиста“ даду, нашло је своје решење у једном берлинском позоришном друштву на чудан начин. Приказивачу ђака Ханса у „Младости“ Халде а, забранио је редитељ да Ану „заиста“ пољуби Глумац се на то тако расрдио, да је добро изгрдио редитеља и полупао силне ствари. Суд га је осудио за то, да плати шесдесет марака отштете.

† Сликар Хенрик Сјемирадски. Славни пољски сликар Хенрик Сјемирадски преминуо је прошле недеље на своме пољском добру Шрзалкову у руској Пољској у 60. год. свог живота.

Опет вулкан бесни. Како брзојав из Порт-Кастрије јавља, на острву Санта Лучија дошао је брод „Гар“ са Мартиника и јавља како вулкан опет жестоко бесни. Две хиљаде људи је пропало. Становништво у гомилама напушта острво.

Брзојави „Застави.“

Стигли 24. августа.

Загреб. (Стигао 23. августа). Плакати којима је објављен преки суд, сви су подерани. Преки суд није до сад изрекао ни једну пресуду. Данас у 10 сати затворили су Адамовића и Милана Ђорђевића из Београда чиновника министарства спољних послова, који се враћао из Фијуме кући. Пустили су их тек после 7 сахати а за то време не дадоше им ни воде. Затворена су раније три чиновника Српске Банке, што их беде да су бацали натраг на руљу камење, које је руља бацала на прозоре банчине. — Срба је остао врло мали број у Загребу. Код њих још влада страх, јер и ако војска крстари улицама, факинажа иде гомилама кроз улице, те и ако је мноштво хрватских свештеника (15—20) данас већ отпутовало ипак се неки боје, да ће се у суботу на ноћ поновити ужаси. „Србобран“ је добио, да не сме излазити до даље наредбе.

Брод. У Броду су биле демонстрације против Срба. Српске фирме су скинуте. Приређени улични шкандали. (У Броду је било и раније „мањих демонстрација“. Кућа др. Ђурђевића, српског новчаног завода и још неке, премазане су пре неку ноћ ђубретом и мастилом. У Броду има близу 6000 Хрвата и нешто преко 800 Срба. Пр. ур. „Заставе“).

Будимпешта. Заједничке министарске конференције трајале су јуче до доцкан у вече и није још постигнут споразум. Данас ће се продужити.

Берлин. Знаменити немачки научењак професор Вирхов умро је.

СРБИМА ТРГОВЦИМА.

У Загребу је много трговаца Срба сасвим оробљено, а неки и упропашћени. Исти обуставише своје радње, отпустише своје особље. Осим тога многи инoверци нарочито Јевреји отпустише сместа све Србе помоћнике, шегрте, слуге и остало особље.

Усљед тога многи млади Срби без места и леба остадоше.

Умољавамо све Србе трговце да узму у заштиту ту српску омладину и да их приме у своју службу, а ради тога нека се изволе обратити на администрацију „Заставе“.

Трговина.

БУДИМПЕШТА. Недељни преглед воћњег тржишта на будимпештанској пијаци. Оргинарлни извештај **Централне Оријенталне агенције** у Будимпешти Lonyay utcza 11 sz.

Шљива је ове године превалила и постигла неочекивану цену; тражња је ове недеље за њу врло велика. Продавана по (8—9 фор.) 16—18 круна 100 кгр. Пошто ове године оманути су крајеви у којим обично шљива роди те тако ни Ердељска ни горња Мађарска па ни Будимпештанска околина нема шљива а усљед оних повећи мразева у мају месецу остаде и цела Ческа без свога воћа; те тако данас једино Србија и Босна што има. Из Немачке, као и из Ческе јуриште воћарски трговци по њу. И стога је цена скочила која је из прва била обаљена, дакле цена се поправља! А изгледа да ће и скочити док је прошле недеље по 12—14 кр. 100 кгр. продавано. Према овоме треба шљиву у сирово продати. — Праг Чешка плаћа за шљиву 23—26 круна Немачка 26—30 марака а то су цене таке која већ од 1895 год. није била. Што се пак другог воћа тиче јабуке и крушке ту је Штајерска као обично најјача, само ране сорте, има свугди изобиља? Али роба није никакова, јако црвљива, а брзо се квари неиздржива за дужи пут. Грожђе продаје се по кр. 32 црно, бело 40, роза 50 све од 100 кгр., и ако је довоз велики ипак се много прода, најрадије траже бело: паковано по 5 кгр. кошар. Грожђе за мост добро ће се ове године плаћати те и биће боље да се прода у род јер овако ће 50% више постићи него кад би се цедило и као вино продавало: А то и због тога јер се свугди врло добра берба исчекује. Нашој агентури стижу многе тражње за шљиве и грожђе. И потим рачунамо да је наступио жив посао.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Н. Н. Подлистак: „Два брата“ и ако је савремен, морао је изостати из овог броја због нагомиланог материјала.

Свесрб. Слажемо се.

НОВА КЊИГА.

Изашла је

Историјска Педагогика

ЗА УЧИТЕЉЕ И УЧИТЕЉИЦЕ СРП. НАР. ШКОЛА.

Написао

ПЕТАР ДЕСПОТОВИЋ

управ. Учитељске Школе у Алексинцу.

XIII. и 471 страна обичне осмине.

Књига је повезана у енглеском платну са златорезом. Цена 6 круна.

Београд, августа 1902. год.

ИЗДАЊЕ ДВОРСКЕ КЊИЖАРЕ

МИТЕ СТАЈИЋА

503 5—12 у Београду.

Мануфактурно-модна трговина

Димитрија В. Јовановића

у Белој Цркви (Fehértemplom)

потребује једног **млађег** и једног **старијег** помоћника, који могу одма или за 14 дана у радњу ступити. 578 1—1

---

577 **ОГЛАС.** 1—3

У суботу дне 7. (20.) септембра о. г. одржаваће се лицитација гостионице овдашње српске православне црквене општине на 3 године, т. ј. од 1. јануара 1903. до укључиво 31. децембра 1905.

Гостионица је на ћошку усред села на најлепшем месту, с поља масном бојом окречена а унутра су све просторије моловане, а те су:

1. Велика соба за бирцуз са келнерајем.
2. Салон украшен лепим сликама са мраморним столовима, својина ове општине, што ће се закупнику на послугу бесплатно уступити.
3. Велика соба такође са мраморним столовима за најодличније госте.
4. Три собе за ноћиште страним гостима.
5. Елегантна велика соба са две кујне (једна летња а друга зимска) за гостиничара.
6. Једна соба, у којој је касапница овдашњег месарског удружења, за коју гостиничар кирију прима.
7. Велика штала.

Све ове просторије гледе на улицу.

8. Котобања 20 хвати дуга, високо дигнута а под њом су удешени свињци и шупе.
9. Преко опет котобања врло високо дигнута под којом су такође шупе и свињци.
10. Велика шупа.
11. Леденица.
12. Башта.
13. Велика авлија цигљом патосана са бунаром.

У Бешци, 22. августа (4. септембра) 1902. г. **Председништво.**

За женске неопходно потребно — **ЖЕНСКА ЛЕПОТА** — Чудновато брзо дејство.

може се постићи, усавршити и одржати употребом изврсног

ФЕЛДЕШОВОГ

МАРГИТ-КРЕМА

који је хемијски чист, а без живе и олова, са свим нешкодљив и без масти.

Ова светско призната помада за лице за неколико дана уклања пеге, флеке, бубуљице, митфресере и друге болести на кожи. Глача боре и уклања богиње, даје лицу белу, глатку и нежну боју.

Најбоље средство за чување лица од сунца и ветра.

ЦЕНЕ: Мала тегла 1 кр., велика тегла 2 кр. Маргит-пудер 1 кр. 20 п. Маргит-сапун 70 п. Маргит-паста за зубе 1 кр. Маргит-вода за лице 1 круна.

Многобројна признања и захвалнице.

Поштом уз поувеће или уз претходну пошиљку новаца разашиље произвођач

K. von FÖLDES, Apotheker, ARAD.

Добија се у свакој апотеци, дрогерији и парфимерији. 138 19—20

Главни депо: у Новом Саду, у апотекама:

Г. Плавшића, Богосл. Хеса и Јована Вујића.

Потварачи се судски казне.

Најбоље средство *за* лепоту.

— Законом заштићено! — Подражавања се треба чувати.

---

572 **НЕЧУВЕНО ЈЕФТИНО!** 1—1

315 ствари само за 1 ф. 85 новч.

Један елегантан сат који се навија свака 24 сата а са гаранцијом доброг хода са позлаћеним ланцем, 1 леп кође са источњачким бисером, најлепши украс за женскиње, 1 врло леп цигаретеншпиц са бернштајном, 1 дивна игла за пошу са симиљи бриљантом, 1 врло елегантан прстен са имитинираним драгим каменом за господу и госпође, 1 дивна гарнитура са дугмадима са патент копчом за манжетне, крагнове и груди са гаранцијом 3 % дублзлата, 3 комада правих кончаних цепних марама, 1 врло леп елегантан писаћи прибор од никла са енглеским механизмом, 1 дивна кутија са огледалом и финим чешљем, 1 врло елегантан париски брош за даме, најновије моде, 1 врло лепо увезана бележница, 20 ком. ствари потребних за дописивање, 1 врло фино држаље за пера, 72 енглеска пера за писање и 200 разних ствари које су у кући потребне, могу се добити у наточ (per Nachnahme) или кад се пошље новац у напред на адресу:

Exporthaus H. Spingarn

in **Krakau**, Postfach № 75.

Ко наручи два пакета добија још бадава 1 фини федермесер са две сеченице. За сваки даљи пакет више од два добија се такође такав федермесер. Ако се коме пошиљка не допада, новац се враћа.

ПО ВИСОКОЈ ОБЛАСТИ ОВЛАШТЕНА

ТРГОВАЧКА ШКОЛА

БЕРГМАН

У ПРАГУ железна улица бр. 22.

I.

6-мјесечни курс за трговачке предмете започиње:

1. септембра 1902., — 1. октобра 1902. год., — 1. јануара 1903. Поука у немачком језику, али уз тачно тумачење у српском језику.

Српска коресподенција такођер је учевни предмет.

II.

Војнички приправни курс у истом заводу.

Исти курс траје такођер пуних 6 мјесеци.

Уписати се може сваки дан. 450 3—10

На сваком листу водени знак.

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 23-40

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ! — СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Добија се у главним и споредним трафик ама

ГВОЖЂАРНИЦА

М. ВУЛИЋ, Нови Сад.

Темеринска улица бр. 12.

ПРОДАЈА УГЉА.

Препоручује своје добро снабедевено стовариште гвожђарског еспапа као: *Гвожђа, осовина, ланаца, фуруна, илеха, ексера, окова за зграде, столарског, коларског и ковачког алата и велики избор кухинског посуђа. Даље*

100 кгр. најфинијег буковог дрвета угља . . . . . 6 кр. — п.

100 кгр. I. врсте врдничког угља . . 2 кр. 20 п.

од 50 кгр. на више безплатно у кућу стављено

1 кгр. дрвеног угља 12 потура.

Папира за **покривање куће. (Dachpappe)** 10 □ метара 294 16—20

№	2	3	4	5
Кр.	4.50	3.70	3.20	2.40

Тачна солидна и брза послуга, јефтиније него игде.

СРПСКА КАФАНА У БУДИМПЕШТИ

сасвим изнова намештена

има четир билијара.

Елегантно по данашњем времену удешено!

Српска кафана већ 40 година постоји у Будимпешти, Sütő и Hajó улици на ћошку.

Свира свако вече музика.

Послуга добра, кафа изврсна!

540 3—3

Није пресељена! — Није пресељена!

На старом месту Sütő и Hajó улици на ћошку.

УПУЈТЕ САМО СРПСКИ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“. 241 41 100

Браћа Рабштерн

НОВИ САД 95 52—

пециво шљивовице и комовице

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

НЕМА ВИШЕ

* главнице у храни *

при употреби

Нума Дипијевог прашка.

Од 19 година са најбољим успехом употребљава се овај прашак против главнице (сњета) код пшенице, кукуруза, јечма, зоби, кромпира и т. д.

Један пакет довољан је за **две метерске центе семена, кошта 25 нов.,** а на једну метерценту семена пакет за **13 нов.** а. вр.

Треба се чувати од подражавања, која не вреде ништа.

Добија се у **Новом Саду** код Е. Дицгена и Синова, Љубе Стефановића и Сина; у **Митровици** код Јов. Костића; у **Сомбору** код Жигм. Сбилбиха.

Numa Dupuy & Comp.

Wien, VI./1., Windmühlgasse Nro 33.

570 1—8

Аниначког ваљаног гвожђа

*** Решичка блеха. ***

Част нам је овим ставити до знања, да су наши фабрикати означени са знаком каквоће „Kronen-Wolf“ (регистрована заштитна марка) и молимо, да се на то обрати пажња.

Direction der ung. Berg- und Hütten-Werke und Domänen der priv. österr. ung. Staats-Einsenbahn-Gesellschaft 529 2—3

НАПРЕДАК!

Захтевајте свуда само нову

АЈЗЕНШТЕТЕРОВУ

БОЈУ ЛАКА ЗА ПАТОСЕ

Registrirte

Schutzmarke „Eiserner Ritter“

EGLASINE

фабрична марка

„Eiserner Ritter“.

Законом заштићено.

Брзо се суши!

Издашна! Може се прати!

Трајно без мириса!

160 13-16

Eglasine боја-лак за патосе не лепи се, по томе не може прашина и нечистоћа да се увуче у патос! — У употреби је **Eglasine** најефтиније средство за мазање патоса. 1 кила је довољно за 12 □ мет. кад се штедљиво употребљује.

Добија се свуда.

Red Star Line, Antwerpen

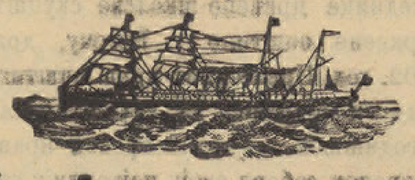

У Америку.

Прве класе поштански бродови. — Управо без претоваривања у Њујорк и у Филаделфију. — Добро препитање. — Врло добро уређене лађе. — Јефтина вожња

Извешћа даје: 7 29—38

Red Star Line. 20. Wiedener Gürtel, in Wien.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија др. Светозара Милетића у Новом Саду.